Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

24 päivänä helmikuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Maakaasun sisämarkkinat – Direktiivi 2009/73/EY – 2 artiklan 3 alakohta – Siirron käsite – 23 artikla – Varastojen, nesteytetyn maakaasun jälleenhöyrystämislaitteistojen ja teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon koskevat päätöksentekovaltuudet – 32 artiklan 1 kohta – Kolmasien osapuolten pääsy verkkoon – Loppukäyttäjien mahdollisuus liittyä suoraan maakaasun siirtoverkkoon

Asiassa C-290/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Latvijas Republikas Satversmes tiesa (perustuslakituomioistuin, Latvia) on esittänyt 11.6.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 30.6.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**”Latvijas Gāze” AS,**

jossa asian käsittelyyn osallistuvat

**Latvijas Republikas Saeima** ja

**Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja A. Prechal, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Passer (esittelevä tuomari), F. Biltgen, L. S. Rossi ja N. Wahl,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– ”Latvijas Gāze” AS, edustajanaan L. Liepa, advokāts,

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

– Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, edustajanaan aluksi R. Irklis, sittemmin I. Birziņš,

– Latvian hallitus, asiamiehinään aluksi K. Pommere ja V. Soņeca, sittemmin K. Pommere,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Suomen hallitus, asiamiehenään H. Leppo,

– Euroopan komissio, asiamiehinään O. Beynet ja A. Sauka,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.10.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta 13.7.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY (EUVL 2009, L 211, s. 94) 2 artiklan 3 alakohdan, 23 artiklan ja 32 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ”Latvijas Gāze” AS on nostanut perustuslainvastaisuutta koskevan kanteen Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijan (julkisten palvelujen sääntelykomitea, Latvia) (jäljempänä sääntelyviranomainen) päätöksestä, jonka mukaan kaikki maakaasun käyttäjät voivat tietyin edellytyksin liittyä maakaasun siirtoverkkoon käyttämättä jakeluverkonhaltijaa välittäjänä.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

*Direktiivi 2009/73*

3 Direktiivin 2009/73 johdanto-osan 3, 4, 8, 14, 16, 23–26 ja 61 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(3) Perustamissopimuksessa unionin kansalaisille taatut vapaudet – muun muassa tavaroiden vapaa liikkuvuus, sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus – ovat saavutettavissa ainoastaan täysin avoimilla markkinoilla, jotka antavat kaikille kuluttajille mahdollisuuden valita vapaasti toimittajansa ja kaikille toimittajille mahdollisuuden toimittaa vapaasti hyödykkeitä asiakkailleen.

(4) Tällä hetkellä on kuitenkin olemassa esteitä maakaasun myynnille tasapuolisin ehdoin ja ilman syrjintää tai epäsuotuisampaa asemaa yhteisössä. Erityisesti syrjimätön pääsy verkkoihin sekä tehokkuudeltaan yhdenmukainen viranomaisvalvonta eivät ole vielä toteutuneet kaikissa jäsenvaltioissa.

– –

(8) Tehokas eriyttäminen voidaan varmistaa ainoastaan poistamalla vertikaalisesti integroituneiden yritysten kannustin kilpailijoidensa syrjimiseen verkkoon pääsyssä ja investoinneissa. Omistuksen eriyttäminen, mikä edellyttää verkon omistajan nimeämistä verkonhaltijaksi ja sen riippumattomuutta toimituksiin ja tuotantoon liittyvistä intresseistä, on selvästi tehokas ja vakaa tapa ratkaista luontainen eturistiriita ja turvata toimitusvarmuus. Tästä syystä Euroopan parlamentti totesi kaasun ja sähkön sisämarkkinoiden mahdollisuuksista 10 päivänä heinäkuuta 2007 antamassaan päätöslauselmassa [(EUVL 2008, C 175 E, s. 206)], että se pitää siirtotasolla tapahtuvaa omistuksen eriyttämistä tehokkaimpana tapana edistää infrastruktuuriin tehtäviä investointeja syrjimättömästi, uusien tulokkaiden oikeudenmukaista pääsyä verkkoon ja markkinoiden avoimuutta. – –

– –

(14) Jos siirtoverkon omistava yritys kuuluu 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, jäsenvaltioille olisi annettava mahdollisuus valita joko omistuksen eriyttäminen tai toimituksiin ja tuotantoon liittyvistä intresseistä riippumattoman järjestelmävastaavan tai siirtoverkonhaltijan perustaminen.

– –

(16) Riippumattomaan järjestelmävastaavaan tai riippumattomaan siirtoverkonhaltijaan perustuvien ratkaisujen täysimääräinen vaikuttavuus olisi varmistettava asiaa koskevilla lisäsäännöillä. Riippumatonta siirtoverkonhaltijaa koskevat säännöt luovat asianmukaisen sääntelykehyksen terveen kilpailun, riittävien investointien, uusien toimijoiden markkinoillepääsyn ja maakaasumarkkinoiden yhdentymisen takaamiseksi. Jotta riippumattomia siirtoverkonhaltijoita koskevien säännösten avulla aikaansaatu eriyttäminen olisi tehokasta, sen olisi perustuttava organisatoristen toimenpiteiden ja siirtoverkonhaltijoiden hallintoa koskevien toimenpiteiden muodostamaan pilariin sekä investointeja, uuden tuotantokapasiteetin liittämistä verkkoon ja markkinoiden yhdentymistä alueellisen yhteistyön avulla koskevien toimenpiteiden muodostamaan pilariin. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus olisi myös varmistettava muun muassa asianmukaisilla ’jääviysajoilla’, jolloin ei [voida] toimia vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä johtavassa asemassa tai muussa vastaavassa tehtävässä, jossa on saatavilla samat tiedot, jotka olisi [voitu] saada johtavassa asemassa. Riippumattomien siirtoverkonhaltijoiden malliin perustuva tehokas eriyttäminen on Eurooppa-neuvoston 8 ja 9 päivänä maaliskuuta 2007 pidetyssä kokouksessa vahvistettujen vaatimusten mukaista.

– –

(23) Olisi toteutettava lisätoimenpiteitä sen varmistamiseksi, että siirtopalvelujen käyttöä koskevat tariffit ovat avoimia ja syrjimättömiä. Näitä tariffeja olisi sovellettava kaikkiin verkon käyttäjiin syrjimättömin perustein. Jos varastointia, putkilinjavarastointia tai lisäpalvelua harjoitetaan kilpailulle riittävän avoimilla markkinoilla, niiden käyttömahdollisuus voidaan myöntää avoimien ja syrjimättömien markkinaehtoisten järjestelmien mukaisesti.

(24) On tarpeellista varmistaa varastointilaitteistojen haltijoiden riippumattomuus, jotta voidaan parantaa kolmansien osapuolten mahdollisuuksia käyttää kaasuvarastoja, jotka ovat teknisesti ja/tai taloudellisesti tarpeellisia tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten. – –

(25) Syrjimätön pääsy jakeluverkkoon on edellytys toimitusyhteyksien luomiselle asiakkaisiin vähittäismarkkinatasolla. – – Tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi vähittäismarkkinatasolla jakeluverkonhaltijoiden toimintaa olisi siis valvottava, jotta niitä estettäisiin hyödyntämästä vertikaalista integroitumistaan parantaakseen kilpailuasemaansa markkinoilla erityisesti suhteessa kotitalousasiakkaisiin ja pieniin muihin kuin kotitalousasiakkaisiin.

(26) Jäsenvaltioiden olisi toteutettava konkreettisia toimenpiteitä biokaasun ja biomassasta tuotetun kaasun laajemman käytön edistämiseksi, ja niiden tuottajille olisi annettava syrjimätön pääsy kaasuverkkoon, edellyttäen että pääsy on jatkuvasti teknisten sääntöjen ja turvallisuusnormien mukainen.

– –

(61) Maakaasunsiirtoverkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä [ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta] 13 päivänä heinäkuuta 2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 [(EUVL 2009, L 211, s. 36)] mukaan [Euroopan] komissio voi antaa suuntaviivoja tarvittavan yhdenmukaistamistason saavuttamiseksi. Tällaiset suuntaviivat, jotka ovat sitovia täytäntöönpanotoimia, ovat myös tämän direktiivin tiettyjen säännösten kannalta hyödyllinen väline, jota voidaan tarvittaessa mukauttaa nopeasti.”

4 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’maakaasualan yrityksellä’ luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: maakaasun, myös nesteytetyn maakaasun, tuotanto, siirto, jakelu, toimitus, osto tai varastointi ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä ja/tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjiä,

– –

3) ’siirrolla’ maakaasun siirtämistä putkistoissa, jotka sisältävät pääasiassa korkeapaineputkia, mutta ei tuotantovaiheen aikaisia putkistoja eikä pääasiassa maakaasun paikalliseen jakeluun käytettäviä korkeapaineputkistojen osia, asiakkaille toimitettavaksi, mutta ei maakaasun toimitusta,

– –

5) ’jakelulla’ maakaasun siirtämistä paikallisten tai alueellisten putkistojen kautta asiakkaille toimitettavaksi, mutta ei maakaasun toimitusta,

– –

7) ’toimituksella’ maakaasun, nesteytetty maakaasu mukaan lukien, myyntiä asiakkaille, mukaan lukien jälleenmyynti,

– –

9) ’varastolla’ maakaasualan yrityksen omistamaa ja/tai hoitamaa laitosta, jota käytetään maakaasun varastointiin, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksissa varastointiin käytettävä osa mutta lukuun ottamatta tuotantotoimintaan käytettävää osaa ja laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavien siirtoverkonhaltijoiden käytettävissä,

– –

11) ’nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksella’ vastaanottoasemaa, jota käytetään maakaasun nesteyttämiseen tai nesteytetyn maakaasun tuontiin, purkamiseen ja kaasuttamiseen; siihen kuuluvat myös lisäpalvelut ja tilapäinen varastointi, joita tarvitaan kaasuttamista varten ja kaasun toimittamiseksi sen jälkeen siirtoverkkoon, mutta siihen eivät kuulu varastointiin käytettävät maakaasun vastaanottoasemien osat,

– –

24) ’asiakkaalla’ maakaasun tukkuasiakasta ja loppukäyttäjää ja maakaasualan yritystä, joka ostaa maakaasua,

25) ’kotitalousasiakkaalla’ asiakasta, joka ostaa maakaasua oman kotitaloutensa käyttöön,

26) ’muulla kuin kotitalousasiakkaalla’ asiakasta, joka ostaa maakaasua muuhun kuin oman kotitaloutensa käyttöön,

27) ’loppukäyttäjällä’ asiakasta, joka ostaa maakaasua omaan käyttöönsä,

– –”

5 Direktiivin 2009/73 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Tekniset säännöt”, säädetään seuraavaa:

”Sääntelyviranomaisten, kun jäsenvaltioissa on niin säädetty, tai jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekniset turvallisuusperusteet määritellään ja että tekniset säännöt, joilla asetetaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten, varastojen, muiden siirto- ja jakeluverkkojen sekä erillisten linjojen verkkoon liittämisen suunnittelua ja käyttöä koskevat tekniset vähimmäisvaatimukset, laaditaan ja julkaistaan. Näillä teknisillä säännöillä varmistetaan verkkojen yhteentoimivuus, ja niiden on oltava puolueettomia ja syrjimättömiä. Virasto voi tarvittaessa esittää asianmukaisia suosituksia näiden sääntöjen yhteensopivuuden saavuttamiseksi. – –”

6 Saman direktiivin 9 artiklassa, jonka otsikko on ”Siirtoverkkojen ja siirtoverkonhaltijoiden eriyttäminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 3 päivästä maaliskuuta 2012 alkaen:

a) jokainen yritys, joka omistaa siirtoverkon, toimii siirtoverkonhaltijana;

b) samalla henkilöllä tai henkilöillä ei ole oikeutta:

i) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden tai käyttää suoraan tai välillisesti oikeuksia siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden; eikä
ii) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää oikeuksia tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden;

c) samalla henkilöllä tai henkilöillä ei ole oikeutta nimittää siirtoverkonhaltijan tai siirtoverkon hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti oikeuksia tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden; ja

d) sama henkilö ei voi olla yrityksen hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsen sekä tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä että siirtoverkonhaltijassa tai siirtoverkossa.

– –

8. Jos siirtoverkko kuuluu 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 1 kohtaa.

Tällöin kyseisen jäsenvaltion on joko

a) nimettävä riippumaton järjestelmävastaava 14 artiklan mukaisesti tai

b) noudatettava IV luvun säännöksiä.

9. Jos siirtoverkko kuuluu 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja on tehty järjestelyjä, jotka takaavat siirtoverkonhaltijalle tehokkaamman riippumattomuuden kuin IV luvun säännökset, jäsenvaltio voi päättää olla soveltamatta 1 kohtaa.

– –”

7 Direktiivin 2009/73 23 artiklassa, jonka otsikko on ”Varastojen, nesteytetyn maakaasun jälleenhöyrystämislaitteistojen ja teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon koskevat päätöksentekovaltuudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Siirtoverkonhaltijan on laadittava ja julkaistava avoimet ja tehokkaat menettelyt ja tariffit varastojen, nesteytetyn maakaasun jälleenhöyrystämislaitteistojen ja teollisuusasiakkaiden liittämiseksi verkkoon syrjimättömällä tavalla. Menettelyt edellyttävät sääntelyviranomaisen hyväksyntää.

2. Siirtoverkonhaltija ei saa kieltäytyä hyväksymästä uusien varastojen, nesteytetyn maakaasun jälleenhöyrystämislaitteistojen tai teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai verkkokapasiteetin välttämättömään lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Siirtoverkonhaltijan on varmistettava uudelle liitännälle riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti.”

8 Kyseisen direktiivin 32 artiklan, jonka otsikko on ”Kolmannen osapuolen pääsy verkkoon”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksiin pääsyä varten luodaan järjestelmä kaikille vaatimukset täyttäville asiakkaille, toimitusyritykset mukaan lukien. Julkaistuihin tariffeihin perustuvaa järjestelmää on sovellettava puolueettomasti ja syrjimättä verkon käyttäjiä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 39 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sääntelyviranomainen hyväksyy nämä tariffit tai niiden laskentamenetelmät 41 artiklan mukaisesti ennen niiden voimaantuloa ja että tariffit ja, jos ainoastaan menetelmät hyväksytään, menetelmät julkaistaan ennen niiden voimaantuloa.”

9 Mainitun direktiivin 41 artiklan, jonka otsikko on ”Sääntelyviranomaisen tehtävät ja toimivaltuudet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sääntelyviranomaisen tehtävänä on:

– –

m) seurata aikaa, jonka siirto- ja jakeluverkonhaltijat käyttävät liitäntöjen ja korjausten suorittamiseen;

– –”

*Asetus N:o 715/2009*

10 Asetuksen N:o 715/2009, sellaisena kuin se on muutettuna 10.11.2010 tehdyllä komission päätöksellä 2010/685/EU (EUVL 2010, L 293, s. 67) (jäljempänä asetus N:o 715/2009), 1 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdan mukaan tällä asetuksella muun muassa annetaan syrjimättömät säännöt maakaasun siirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä, ottaen huomioon kansallisten ja alueellisten markkinoiden erityispiirteet, kaasun sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

11 Asetuksen N:o 715/2009 23 artiklan 2 kohdan mukaan kyseisen asetuksen liitteessä I vahvistetaan siirtoverkonhaltijoiden osalta suuntaviivat, joissa muun muassa määritellään tekniset tiedot, joita verkonkäyttäjien tehokas verkkoonpääsy edellyttää, ja avoimuusvaatimusten kannalta olennaiset kohdat, mukaan luettuina kaikista merkityksellisistä kohdista julkistettavat tiedot ja aikataulu tietojen julkistamiselle.

12 Kyseisen asetuksen liitteessä I olevan 3.2 kohdan, jonka otsikko on ”Avoimuusvaatimusten kannalta olennaisten verkon kohtien määrittely”, sanamuoto on seuraava:

”1. Olennaisiin verkon kohtiin kuuluvat vähintään seuraavat:
   a) kaikki siirtoverkonhaltijan hoitaman siirtoverkon syöttö- ja ottokohdat lukuun ottamatta yksittäiseen loppukäyttäjään yhdistettyjä ottokohtia ja suoraan yksittäisen tuottajan EU:ssa sijaitsevaan tuotantolaitokseen yhdistettyjä syöttökohtia;

   – –

2. Tiedot yksittäisille loppukäyttäjille ja tuotantolaitoksille, joihin ei sovelleta [3.2] kohdan 1 alakohdan a alakohdan mukaista olennaisen kohdan määritelmää, on julkaistava koosteena vähintään tasehallinta-alueittain. Yksittäisten loppukäyttäjien ja niiden tuotantolaitosten ryhmää, joihin ei sovelleta 3.2 kohdan 1 alakohdan a alakohdan mukaista olennaisen kohdan määritelmää, pidetään tätä liitettä sovellettaessa yhtenä olennaisena kohtana."

### *Latvian kansallinen oikeus*

13 Energialain (enerģētikas likums), joka on annettu 3.9.1998 (Latvijas Vēstnesis, 1998, nro 273/275), 84.[1] §:n 1 momentissa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä energialaki), säädetään seuraavaa:

"Sääntelyviranomainen hyväksyy siirtoverkonhaltijan laatimat biometaanin tuottajien, nesteytetyn maakaasun jakeluverkonhaltijoiden ja maakaasun asiakkaiden liittämistä maakaasun siirtoverkkoon koskevat säännöt sekä jakeluverkonhaltijan laatimat maakaasun jakeluverkkoon liittämistä koskevat säännöt maakaasun käyttäjille. Näiden sääntöjen on oltava objektiivisesti ja taloudellisesti perusteltuja sekä oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja avoimia. Sääntelyviranomainen voi ehdottaa näiden liittämistä koskevien sääntöjen tarkistamista ja pyytää kyseessä olevaa maakaasuverkonhaltijaa toimittamaan tältä osin niitä koskevan sääntelyluonnoksen täsmennetyssä määräajassa."

14 Sääntelyviranomainen hyväksyi 18.4.2019 tekemällään päätöksellä nro 1/7 "biometaanin tuottajien, nesteytetyn maakaasun jakeluverkonhaltijoiden ja maakaasun käyttäjien liittämistä maakaasun siirtoverkkoon koskevat säännöt". Näiden sääntöjen mukaan muun muassa kaikki maakaasun käyttäjät voivat liittyä maakaasun siirtoverkkoon käyttämättä jakeluverkonhaltijaa välittäjänä säädettyjen menettelyjen ja edellytysten mukaisesti.

### **Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

15 Pääasian kantaja Latvijas Gāze oli 3.4.2017 saakka ainoa yritys Latvian markkinoilla, joka harjoitti vertikaalisesti integroituneena yrityksenä maakaasun ostoa, varastointia, siirtoa, jakelua ja myyntiä.

16 Kyseisen ajankohdan jälkeen, Latvian maakaasumarkkinoiden vapauttamisen yhteydessä, luotiin "Conexus Baltic Grid" AS, joka eriytettiin pääasian kantajasta. Tälle yhtiölle, jonka osakkeenomistaja pääasian kantaja ei ole, siirrettiin maakaasun kansallinen siirtoinfrastruktuuri ja maakaasun ainoan siirtoverkon hallinnointi.

17 Samassa menettelyssä perustettiin pääasian kantajan tytäryhtiöksi "Gaso" AS. Tämä yhtiö tarjoaa toimiluvan nojalla maakaasun jakelupalvelua Latviassa. Pääasian kantaja on kyseisen yhtiön ainoa osakkeenomistaja, ja tämän toimiluvan perusteella viimeksi mainittu on kyseisessä jäsenvaltiossa ainoa maakaasun jakeluverkonhaltija.

18 Sääntelyviranomainen teki 18.4.2019 energialain 84.[1] §:n 1 momentin nojalla päätöksen nro 1/7.

19 Pääasian kantaja nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa eli Latvijas Republikas Satversmes tiesassa (perustuslakituomioistuin, Latvia) perustuslainvastaisuutta koskevan kanteen, jossa se vaatii kyseisen päätöksen kumoamista.

20 Pääasian kantaja väittää muun muassa, että direktiivin 2009/73 23 artiklasta seuraa, että jäsenvaltion antamassa säännöstössä voidaan mahdollistaa maakaasun käyttäjien liittäminen suoraan maakaasun siirtoverkkoon vain, jos jakeluverkonhaltija on evännyt niiltä verkkoon pääsyn teknisistä tai toimintaan liittyvistä syistä tai jos on olemassa muita objektiivisia syitä, joiden vuoksi kyseiset asiakkaat on liitettävä suoraan maakaasun siirtoverkkoon.

21 Sääntelyviranomainen katsoo sitä vastoin, ettei kansallisessa lainsäädännössä eikä direktiivin 2009/73 23 artiklan 1 kohdassa aseteta rajoituksia maakaasun käyttäjien laitosten liittämiselle siirtoverkkoon.

22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 alakohdasta ilmenee ensi näkemältä, että maakaasun siirtäminen maakaasuntoimitustoiminnan tyyppinä sulkee pois muun muassa maakaasun siirtämisen sellaisessa korkeapaineputkiverkon osassa, jota käytetään ensisijaisesti maakaasun jakeluun paikallistasolla sen toimittamiseksi loppukäyttäjälle.

23 Direktiivin 2009/73 23 artiklasta seuraa kuitenkin sen mukaan, että teollisuusasiakkaat tai ainakin uudet teollisuusasiakkaat voivat liittyä maakaasun siirtoverkkoon. Se katsoo, että kyseisen direktiivin valmisteluasiakirjojen perusteella näyttää siltä, että käsite ”teollisuusasiakkaat”, jota direktiivissä ei määritellä, voisi kattaa direktiivin 2 artiklan 26 alakohdassa tarkoitetut ”muut kuin kotitalousasiakkaat”, jotka ovat loppukäyttäjiä.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, onko periaatetta, joka koskee kolmansien osapuolten pääsyä maakaasun sisämarkkinoille, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2009/73 32 artiklan 1 kohdassa, sovellettava epäsuorasti loppukäyttäjiin, kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin tavoite suojella kuluttajien etuja. Sen mukaan 9.10.2008 annetusta tuomiosta Sabatauskas ym. (C-239/07, EU:C:2008:551) näyttäisi silti seuraavan analogisesti, että direktiivin 2009/73 kyseistä säännöstä on tulkittava siten, että siinä määritellään jäsenvaltioiden velvollisuudet vain siltä osin kuin on kyse kolmansien osapuolten pääsystä maakaasun siirto- ja jakeluverkkoihin, mutta ei siltä osin kuin on kyse niiden liittämisestä näihin verkkoihin.

25 Näissä olosuhteissa Latvijas Republikas Satversmes tiesa päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [2009/73] 23 artiklaa ja 32 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltioiden on annettava lainsäädäntöä, jossa säädetään yhtäältä, että jokainen loppukäyttäjä voi itse päättää, kumman tyyppiseen verkkoon – siirto- vai jakeluverkkoon – se liittyy, ja toisaalta, että verkonhaltija on velvollinen antamaan loppukäyttäjän liittyä kyseiseen verkkoon?

2) Onko direktiivin [2009/73] 23 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltiot ovat velvollisia antamaan lainsäädäntöä, jonka mukaan maakaasun siirtoverkkoon voivat liittyä ainoastaan loppukäyttäjät, jotka ovat muita kuin kotitalousasiakkaita (eli ainoastaan teollisuusasiakkaat)?

3) Onko direktiivin [2009/73] 23 artiklaa ja erityisesti uusien teollisuusasiakkaiden käsitettä tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot antamaan lainsäädäntöä, jonka mukaan maakaasun siirtoverkkoon voivat liittyä ainoastaan sellaiset muita kuin kotitalousasiakkaita olevat loppukäyttäjät (eli ainoastaan sellaiset teollisuusasiakkaat), jotka eivät ole aiemmin olleet liitettyinä jakeluverkkoon?

4) Onko direktiivin [2009/73] 2 artiklan 3 alakohtaa ja 23 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan maakaasun siirtoon sisältyy maakaasun siirto suoraan loppukäyttäjän kaasuntoimitusverkkoon?”

## Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

### *Ensimmäinen kysymys*

26 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 2009/73 23 artiklaa ja 32 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltioiden on annettava lainsäädäntöä, jossa säädetään yhtäältä, että jokainen loppukäyttäjä voi päättää, liittyykö se maakaasun siirto- vai jakeluverkkoon, ja toisaalta, että asianomainen verkonhaltija on velvollinen antamaan loppukäyttäjän liittyä valittuun verkkoon.

27 Ensinnäkin direktiivin 2009/73 32 artiklan 1 kohdasta on todettava heti aluksi, että kyseisen säännöksen sanamuoto on samanlainen kuin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26.6.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY (EUVL 2003, L 176, s. 37) 20 artiklan 1 kohdan sanamuoto ja lisäksi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta 13.7.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY (EUVL 2009, L 211, s. 55) 32 artiklan 1 kohdan sanamuoto.

28 Unionin tuomioistuin on todennut tältä osin, että direktiivin 2003/54 20 artiklaa on tulkittava siten, että siinä ei määritellä jäsenvaltioiden velvollisuuksia, jotka koskevat asiakkaiden liittämistä sähköverkkoihin, vaan ainoastaan niiden velvollisuuksia, jotka koskevat pääsyä näihin verkkoihin (ks. vastaavasti tuomio 9.10.2008, Sabatauskas ym., C-239/07, EU:C:2008:551, 42 kohta).

29 Yhtäältä, ja kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 24, 25 ja 62 kohdassa, unionin säännöstöstä ilmenee, että maakaasun sisämarkkinat on järjestetty vastaavalla tavalla kuin sähkön sisämarkkinat.

30 Toisaalta käsitteet verkkoon ”pääsy” ja ”[verkkoon] liittyminen” esiintyvät direktiivissä 2009/73 samassa merkityksessä kuin ne, jotka unionin tuomioistuin määritteli 9.10.2008 antamassaan tuomiossa Sabatauskas ym. (C-239/07, EU:C:2008:551, 40–42 kohta) direktiivin 2003/54 osalta.

31 Muun muassa direktiivin 2009/73 johdanto-osan 4, 8 ja 23–26 perustelukappaleesta käy nimittäin ilmi, että direktiivin 2003/54 tavoin myös direktiivissä 2009/73 verkkoon pääsyn käsite liittyy maakaasun toimittamiseen, johon kuuluu muun muassa palvelun laatu, säännöllisyys ja kustannukset, ja sitä käytetään usein syrjimättömien tariffien varmistamisen asiayhteydessä. Verkkoon pääsyllä tarkoitetaan siten lähinnä oikeutta käyttää maakaasuverkkoa. Direktiivin 2009/73 8 ja 23 artiklasta sekä 41 artiklan 1 kohdan m alakohdasta seuraa sitä vastoin, että liittymisen käsite koskee direktiivissä 2003/54 käytetyn käsitteen tavoin fyysistä liittymistä kyseiseen maakaasuverkkoon (ks. analogisesti tuomio 9.10.2008, Sabatauskas ym., C-239/07, EU:C:2008:551, 40–42 kohta).

32 Kuten direktiivissä 2003/54 ja direktiivissä 2009/72 sähkön osalta, maakaasun siirtoon ja jakeluun, sellaisena kuin ne määritellään direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 ja 5 alakohdassa, ei myöskään sisälly sen toimitus. Vaatimukset täyttäville asiakkaille verkkoihin pääsyä koskevaa oikeutta käytetään näin ollen sellaisen toimittajan välityksellä, joka näiden asiakkaiden on voitava valita

vapaasti, kuten viimeksi mainitun direktiivin johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, ja tämä valinnanvapaus taataan yhtä lailla riippumatta siitä, liittääkö toimittaja nämä asiakkaat siirtoverkkoon vai jakeluverkkoon (ks. analogisesti tuomio 9.10.2008, Sabatauskas ym., C-239/07, EU:C:2008:551, 43 kohta).

33 Tästä seuraa, että direktiivin 2003/54 20 artiklan 1 kohdan tavoin direktiivin 2009/73 32 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä säädetään jäsenvaltioiden velvollisuuksista ainoastaan verkkoon pääsyn eikä niihin liittämisen osalta (ks. analogisesti tuomio 9.10.2008, Sabatauskas ym., C-239/07, EU:C:2008:551, 42 kohta). Näin ollen kyseistä säännöstä ei voida tulkita siten, että siinä velvoitetaan jäsenvaltiot kirjaamaan lainsäädäntöihinsä jokaisen loppukäyttäjän oikeus liittyä maakaasun siirtoverkkoon.

34 Toiseksi tällaista velvollisuutta ei voida johtaa myöskään kyseisen direktiivin 23 artiklasta.

35 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 2009/73 9 artiklan mukaisesti, kun sitä luetaan sen johdanto-osan 14 perustelukappaleen valossa, jäsenvaltioiden on eriytettävä siirtoverkot ja siirtoverkonhaltijat tuotanto- ja toimitusrakenteisiin nähden valitsemalla kolmesta mallista, joita ovat omistuksen eriyttäminen, joka edellyttää verkon omistajan nimeämistä verkonhaltijaksi ja sen riippumattomuutta toimituksiin ja tuotantoon liittyvistä intresseistä (jäljempänä ensimmäinen eriyttämismalli), riippumaton järjestelmävastaava (jäljempänä toinen eriyttämismalli) tai riippumaton siirtoverkonhaltija (jäljempänä kolmas eriyttämismalli).

36 Ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomainen jäsenvaltio päättää olla valitsematta ensimmäistä eriyttämismallia, sen on nimettävä direktiivin 2009/73 9 artiklan 8 kohdan a alakohdassa säädetyllä tavalla riippumaton järjestelmävastaava 14 artiklan mukaisesti (toinen eriyttämismalli) tai noudatettava direktiivin 9 artiklan 8 kohdan b alakohdan mukaisesti IV luvun säännöksiä (kolmas eriyttämismalli) (ks. vastaavasti tuomio 3.12.2020, komissio v. Belgia (Sähkö- ja maakaasumarkkinat), C-767/19, EU:C:2020:984, 48 kohta).

37 Kuten direktiivin 2009/73 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, jos asianomainen jäsenvaltio on valinnut toisen tai kolmannen eriyttämismallin, näiden ratkaisujen täysi tehokkuus on varmistettava erityisin lisäsäännöin, toisin sanoen muilla kuin kyseisen direktiivin 9 artiklan 1–7 kohdassa tarkoitetuilla säännöillä. Näitä lisäsääntöjä ovat kyseisen direktiivin 14 artiklan säännökset ja sen IV luvun, johon sen 23 artikla kuuluu, säännökset.

38 Asianomaiseen jäsenvaltioon ei sitä vastoin sovelleta näitä lisäsääntöjä, jos se valitsee ensimmäisen eriyttämismallin toteuttamisen (ks. analogisesti tuomio 26.10.2017, Balgarska energiyna borsa, C-347/16, EU:C:2017:816, 33–35 kohta).

39 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 38–40 kohdassa, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee, että Latvian tasavalta vaikuttaa valinneen direktiivin 2009/73 täytäntöönpanon yhteydessä ensimmäisen eriyttämismallin.

40 Tästä seuraa, että pääasiassa käsiteltävän riidan ratkaisemisen kannalta direktiivin 2009/73 23 artikla lienee vailla merkitystä, jollei kansallisen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvista tarkistuksista muuta johdu.

41 Joka tapauksessa, mikäli direktiivin 2009/73 23 artiklaa sovelletaan tässä asiassa, sitä ei voida tulkita siten, että siinä edellytetään jäsenvaltioita säätämään kaikkia loppukäyttäjiä koskevasta oikeudesta liittyä kaikissa olosuhteissa maakaasun siirtoverkkoon.

42 Kyseisen direktiivin 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti siirtoverkonhaltija ei saa kieltäytyä hyväksymästä uusien varastojen, nesteytetyn maakaasun jälleenhöyrystämislaitteistojen tai teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai verkkokapasiteetin välttämättömästä lisäämisestä aiheutuviin lisäkustannuksiin.

43 Ensinnäkin on todettava, että käsite ”varasto” määritellään mainitun direktiivin 2 artiklan 9 alakohdassa laitokseksi, jonka omistaa ja/tai jonka käytöstä vastaa ”maakaasualan yritys”, jonka käsite määritellään tämän saman artiklan 1 alakohdassa siten, että käsitteeseen eivät kuulu loppukäyttäjät.

44 Toiseksi käsite ”nesteytetyn maakaasun käsittelylaitos” määritellään saman direktiivin 2 artiklan 11 alakohdassa vastaanottoasemaksi, jota käytetään maakaasun nesteyttämiseen tai nesteytetyn maakaasun tuontiin, purkamiseen ja kaasuttamiseen ja johon ”kuuluvat myös lisäpalvelut ja tilapäinen varastointi, joita tarvitaan kaasuttamista varten ja kaasun toimittamiseksi sen jälkeen siirtoverkkoon”. Kyseessä ovat siis yksiköt, jotka, toisin kuin direktiivin 2009/73 2 artiklan 27 alakohdassa tarkoitetut ”loppukäyttäjät”, ovat pikemminkin tilanteessa, jossa ne toimittavat kaasua siirtoverkkoon.

45 Loppukäyttäjien sulkeminen tämän tuomion 44 ja 45 kohdassa mainittujen kahden käsitteen ulkopuolelle vastaa lisäksi direktiivin 2009/73 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta. Tämän perustelukappaleen mukaan on niin, että jotta riippumattomia siirtoverkonhaltijoita koskevien säännösten avulla aikaansaatu eriyttäminen olisi tehokasta kolmannen eriyttämismallin mukaisesti, sen olisi perustuttava organisatoristen toimenpiteiden ja siirtoverkonhaltijoiden hallintoa koskevien toimenpiteiden muodostamaan pilariin sekä investointeja, uuden tuotantokapasiteetin liittämistä verkkoon ja markkinoiden yhdentymistä alueellisen yhteistyön avulla koskevien toimenpiteiden muodostamaan pilariin. Nämä toimenpiteet on toteutettu kyseisen direktiivin IV luvun säännöksillä, ja tarkemmin ottaen uuden tuotantokapasiteetin liittämistä verkkoon koskevat toimenpiteet on toteutettu mainitun direktiivin 23 artiklalla.

46 Kolmanneksi on niin, että vaikka direktiivin 2009/73 2 artiklan 24 ja 27 alakohtaan sisältyvien käsitteiden ”asiakas” ja ”loppukäyttäjä” määritelmät huomioon ottaen ei ole poissuljettua, että käsite ”teollisuusasiakas”, joka myös sisältyy kyseisen direktiivin 23 artiklan 2 kohtaan, jossa sitä ei määritellä, koskee tiettyjä loppukäyttäjien ryhmiä, on kuitenkin niin, että – kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 78 kohdassa – kaikki loppukäyttäjät eivät kuulu tähän käsitteeseen. Erityisesti siihen eivät kuulu mainitun direktiivin 2 artiklan 25 alakohdassa tarkoitetut ”kotitalousasiakkaat” eli siis asiakkaat, jotka ostavat maakaasua oman kotitaloutensa käyttöön.

47 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/73 23 artiklaa ja 32 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näistä säännöksistä ei seuraa, että jäsenvaltioiden on annettava lainsäädäntöä, jossa säädetään yhtäältä, että jokainen loppukäyttäjä voi päättää, liittyykö se maakaasun siirto- vai jakeluverkkoon, ja toisaalta, että asianomainen verkonhaltija on velvollinen antamaan loppukäyttäjän liittyä valittuun verkkoon.

### *Toinen ja kolmas kysymys*

48 Toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2009/73 23 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltioiden on annettava lainsäädäntöä, jonka mukaan maakaasun siirtoverkkoon voivat liittyä vain teollisuusasiakkaat tai tilanteen mukaan vain sellaiset teollisuusasiakkaat, jotka eivät ole aiemmin olleet liitettyinä jakeluverkkoon.

49 Tältä osin on muistutettava, että tämän tuomion 36–41 kohdasta ilmenee, että direktiivin 2009/73 23 artiklalla ei vaikuta olevan merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta, jollei kansallisen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvista tarkistuksista muuta johdu.

50 Joka tapauksessa on niin, että vaikka oletettaisiin, että mainittua säännöstä sovelletaan nyt käsiteltävässä asiassa, siinä siirtoverkonhaltijalle asetettu kielto evätä tietyiltä toimijoilta oikeus liittyä kyseiseen verkkoon ei sellaisenaan merkitse millään tavoin, että niillä on velvollisuus evätä liittyminen kaikilta muun tyyppisiltä asiakkailta.

51 Siinä tapauksessa, että kyseessä oleva jäsenvaltio valitsee kolmannen eriyttämismallin, direktiivin 2009/73 23 artiklassa nimittäin vain rajoitetaan toimintavapautta, joka kyseisellä jäsenvaltiolla on ohjatessaan verkon käyttäjiä valitsemaan tietyn tyyppinen verkko (ks. analogisesti tuomio 9.10.2008, Sabatauskas ym., C-239/07, EU:C:2008:551, 47 kohta).

52 Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/73 23 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä velvoiteta jäsenvaltioita antamaan lainsäädäntöä, jonka mukaan vain teollisuusasiakkaat voivat liittyä maakaasun siirtoverkkoon.

### *Neljäs kysymys*

53 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii neljännellä kysymyksellään, onko direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 alakohtaa ja 23 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan maakaasun siirtoon sisältyy maakaasun siirto suoraan loppukäyttäjän kaasuntoimitusverkkoon.

54 Ensimmäiseksi direktiivin 2009/73 23 artiklasta on todettava, että tämän tuomion 50–52 kohdassa esitettyjä syitä vastaavista syistä on katsottava, että vaikka oletettaisiin, että mainittua säännöstä voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa, se ei ole esteenä tällaiselle kansalliselle säännöstölle.

55 Toiseksi direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 alakohdasta on mainittava, että siinä määritellään ”siirto” tätä direktiiviä sovellettaessa siten, että sillä tarkoitetaan ”maakaasun siirtämistä putkistoissa, jotka sisältävät pääasiassa korkeapaineputkia, mutta ei tuotantovaiheen aikaisia putkistoja eikä pääasiassa maakaasun paikalliseen jakeluun käytettäviä korkeapaineputkistojen osia, asiakkaille toimitettavaksi, mutta ei maakaasun toimitusta”.

56 Vaikka ensinnäkin pitää paikkansa, että tämä määritelmä sulkee pois maakaasun siirtämisen pääasiassa maakaasun paikalliseen jakeluun käytettävien korkeapaineputkistojen osissa, siihen sisältyy kuitenkin maakaasun siirtäminen asiakkaille toimitettavaksi. Lisäksi yhtäältä direktiivin 2009/73 2 artiklan 24 alakohdasta ilmenee, että asiakkaiden käsitteellä tarkoitetaan muun muassa loppukäyttäjiä, ja toisaalta saman 2 artiklan 7 alakohdasta ilmenee, että toimituksen käsitteellä tarkoitetaan maakaasun, nesteytetty maakaasu mukaan lukien, myyntiä asiakkaille, mukaan lukien

jälleenmyynti. Näin ollen pelkästään kyseisen 2 artiklan 3 alakohdan, jossa määritellään siirron käsite, sanamuodosta ei voida päätellä, että on poissuljettua, että loppukäyttäjä voi liittyä siirtoverkkoon suoraan.

57 Toiseksi on todettava, että siirron käsite määriteltiin direktiivin 2003/54 2 artiklan 3 alakohdassa vastaavalla tavalla eli siten, että sillä tarkoitettiin ”sähkön siirtämistä yhteenliitetyssä siirtojännite- ja suurjänniteverkossa loppukäyttäjälle tai jakelijoille, mutta ei sähkön toimitusta”. Unionin tuomioistuin hyväksyi kuitenkin 9.10.2008 antamassaan tuomiossa Sabatauskas ym. (C-239/07, EU:C:2008:551) mahdollisuuden, että loppukäyttäjät liitetään suoraan sähkön siirtoverkkoon.

58 Tämä määritelmä on sisällytetty direktiivin 2009/72 2 artiklan 3 alakohtaan muuttamattomana.

59 Kolmanneksi on todettava, että tulkintaa, jonka mukaan siirron käsitteen määritelmä ei sulje pois mahdollisuutta liittää loppukäyttäjä suoraan siirtoverkkoon, tukee myös asetuksen N:o 715/2009 teksti.

60 Kyseisen asetuksen, jonka tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan antaa syrjimättömät säännöt maakaasun siirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä, liitteessä I on sitovia suuntaviivoja, jotka on otettava huomioon myös direktiivin 2009/73 yhteydessä, kuten sen johdanto-osan 61 perustelukappaleesta ilmenee.

61 Kyseisten suuntaviivojen 3.2.1 kohdassa, jossa määritellään kaikki avoimuusvaatimusten kannalta olennaiset siirtoverkon kohdat, säädetään kuitenkin muun muassa, että tähän määritelmään on kuuluttava ainakin kaikki siirtoverkonhaltijan hoitaman siirtoverkon syöttö- ja ottokohdat lukuun ottamatta ”yksittäiseen loppukäyttäjään yhdistettyjä” ottokohtia ja suoraan yksittäisen tuottajan unionissa sijaitsevaan tuotantolaitokseen yhdistettyjä syöttökohtia.

62 Mainittujen suuntaviivojen 3.2.2 kohdassa puolestaan säädetään yhtäältä, että tiedot ”yksittäisille loppukäyttäjille” ja tuotantolaitoksille, joihin ei sovelleta samojen suuntaviivojen 3.2.1 kohdan a alakohdan mukaista olennaisen kohdan määritelmää, on julkaistava koosteena vähintään tasehallinta-alueittain, ja toisaalta, että näitä samoja yksittäisiä loppukäyttäjiä ja tuotantolaitosten ryhmää pidetään tätä liitettä sovellettaessa yhtenä olennaisena kohtana.

63 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 alakohtaa ja 23 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan maakaasun siirtoon sisältyy maakaasun siirto suoraan loppukäyttäjän kaasuntoimitusverkkoon.

## Oikeudenkäyntikulut

64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta 13.7.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY 23 artiklaa ja 32 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näistä säännöksistä ei seuraa, että jäsenvaltioiden on annettava lainsäädäntöä, jossa säädetään yhtäältä, että jokainen loppukäyttäjä voi päättää, liittyykö se maakaasun siirto- vai jakeluverkkoon, ja toisaalta, että asianomainen verkonhaltija on velvollinen antamaan loppukäyttäjän liittyä valittuun verkkoon.**

2) **Direktiivin 2009/73 23 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä velvoiteta jäsenvaltioita antamaan lainsäädäntöä, jonka mukaan vain teollisuusasiakkaat voivat liittyä maakaasun siirtoverkkoon.**

3) **Direktiivin 2009/73 2 artiklan 3 alakohtaa ja 23 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan maakaasun siirtoon sisältyy maakaasun siirto suoraan loppukäyttäjän kaasuntoimitusverkkoon.**

Allekirjoitukset